

Edukativni programi uz izložbu. "O životinjama i ljudima". Zagreb, Etnografski muzej, 22. travnja – 12. studenoga 2018.

Izložba "O životinjama i ljudima", autorica – Željke Petrović Osmak, Tee Rittig Šiško i Gordane Viljetić, kustosica iz Etnografskog muzeja u Zagrebu, bila je postavljena u spomenutom Muzeju od 22. travnja do 12. studenoga 2017. godine. Cilj te izložbe bio je predstaviti kompleksnu temu odnosa čovjeka i životinje kroz povijest čovječanstva te promijene u predodžbama, osjećajima i ponašanju ljudi prema životinjama unutar našega društvenog okruženja, ali i spram onih u prirodnom okolišu. Ova složena tema predstavljena je aktivno i angažirano što je realizirano bogatim popratnim edukativnim programom namijenjenim najširoj publici. Edukativni program osmišljen je za sve korisničke skupine, među kojima je najzastupljenija ona organiziranih grupa djece vrtićke i školske dobi, osobito nižih razreda osnovne škole. Za tu skupinu korisnika održano je sveukupno 35 stručnih vodstava te 26 radionica (9 različitih), među kojima su najbrojnije bile likovne radionice ("Oslikavanje tekstila motivima životinja", "Aboridžinsko slikarstvo s motivima životinja", "Oslikavanje šablona u obliku životinja", "Neobične lutke od kolaža") i radionice koje uključuju fine motoričke vještine poput šivanja ("Životinje od kartona i konca"). Za najmlađe korisničke skupine izvedene su pripovjedaonice narodnih priča o životinjama i predstave pripovjednoga kazališta "Priče iz daljine" autorice Katarine Bargh. Etnografski muzej tradicionalno njeguje pripovijedanje kao nematerijalnu baštinu, a čitaonice, pripovjedaonice i kraće predstave pokazale su se kroz dosadašnje pedagoške programe Muzeja kao idealan oblik programa za najmlađe skupine posjetitelja.

Svim radionicama prethodilo je stručno vodstvo prilagođeno dobi korisnika koje je provedeno uz aktivno sudjelovanje djece. Ovisno o interesima i dobi korisničke skupine odabrane su pojedine pod teme izložbe te se poticanjem raspave i iznošenja osobnih stavova djecu usmjeravalo na kritičko mišljenje što je rezultiralo njihovim povećanim angažmanom. Omiljena tema djece mlađih dobnih skupina bio je odnos prema kućnim ljubimcima, dok su starije skupine djece rado raspravljale o problematici uzgoja životinja za hranu. U tom smislu održane su i interaktivne radionice – razgovori kao što je to radionica "Svi smo mi dio istog svijeta" koja je realizirana u suradnji s drugom Prijatelji životinja ili debata na temu "Bioetičke dileme o životinjama" za djecu srednjoškolske dobi.

Posebnu skupinu programa činili su programi poticanja stvaralaštva i edukacije djece pacijenata na dječjim odjelima zagrebačkih bolnica. Uz ovu izložbu realizirana je pričaonica "Ljetne priče o životinjama i ljudima" za najmanje pacijente Dječjega odjela hematologije i onkologije KBC Zagreb.

Izvan Muzeja također su održane dvije čitaonice narodnih priča o životinjama u Knjižnici Tina Ujevića.

Osim radionica namijenjenih grupama školske i vrtićke djece, uz ovu izložbu organiziran je velik broj obiteljskih radionica namijenjenih široj publici. Obiteljske radionice održavaju se uglavnom subotom, u njima sudjeluju djeca i odrasli zajedno. Te se radionice po

načinu izvedbe razlikuju od radionica za školske grupe u tome što im, osim iznimno, nisu prethodila stručna vodstva i trajanje im je znatno duže, oko 90 minuta, što osigurava mnogo veće mogućnosti provođenja različitih aktivnosti. Ukupno je održano 14 takvih radionica, od toga 11 različitih. U okviru ovih programa promiče se pripovijedanje i čitanje pa su tako održane pričaonice "Mačke bez zvonca", "Ježeva kućica", "Ljetne priče o životinjama i ljudima", "Životinje iz indijske džungle" i "Rođendanska čitaonica priča o životinjama". Polaznici obiteljskih programa Etnografskoga muzeja pokazuju velik interes za radionice ručnoga rada, a kao idealna tehnika koja prati temu izložbe "O životinjama i ljudima" odabrano je filcanje. Filcanje je tehnika kojom se od sirove češljane vune mehaničkim i toplinskim djelovanjem dobiva čvrsti puni oblik – gust i neraskidiv materijal filc. Dakle, materijal koji se koristi u ovoj radionici je životinjskoga podrijetla, a ljudi su ga od davnina koristili u mnoge svrhe. Na takvoj vrsti radionica polaznici su imali prilike doznati mnogo o korištenju vune nekada i danas te naučiti ovu zanimljivu tehniku. Oblici koji su se izrađivali bili su vezani uz temu izložbe pa su tako održane radionice "Filcanje ovčica" i "Izrada životinja od filca" te jedna radionica šivanja oblika životinja od gotovoga materijala – filca.

Uz izložbu "O životinjama i ljudima" postavljene su dvije manje izložbe uz koje su održani popratni programi. Povodom Međunarodnoga dana brada, od 31. kolovoza do 30. rujna 2017. godine, održan je program "Glavom i bradom – razmisli i udomi!", u okviru kojega je postavljena istoimena izložba fotografija Svena Čustovića u sklopu kampanje Skloništa za nezbrinute životinje grada Zagreba i MC Hollister te obiteljska radionica "Zašto životinje imaju brade i brkove?" u suradnji sa ZOO Zagreb. Od 14. rujna do 8. listopada 2017. održana je izložba ručno rađenih, unikatnih ukrasa za zid autorice Ane Grzunov pod nazivom "Glavtari – Zoo Zid: za suvremene lovce na kreativno". Uz ovu izložbu održane su dvije obiteljske radionice "Neobične lutke od kolaža" u realizaciji Laboratorija zabave.

Tijekom ljetnih praznika u Etnografskom muzeju održavaju se višednevne radionice "U muzejskom hladu", a namijenjene su školarcima u dobi od sedam do dvanaest godina. Za vrijeme trajanja izložbe održana su tri ciklusa tih četverodnevni radionica te još jedan poseban ciklus radionica pod nazivom "Ljetni eko-kamp". Radionice su osmišljene kao kolaž raznih aktivnosti – od dramskih igara koje pomažu djeci da se bolje upoznaju i opuste, pa sve do upoznavanja stalnoga postava i izložbi Muzeja kroz kratka vodstva do kreativne radionice. U svakom ciklusu održana je po jedna radionica u suradnji s Azilom Dumovec "Dijete i pas" koja uključuje susret s edukacijskim psom Sisi. Na toj radionici djeca se kroz djeca podučavaju pravilnom pristupu životinjama, brizi o njima te razvijanju pozitivnog emocionalnog odnosa prema životinjama. U tim radionicama školarci se upoznaju s radom Skloništa gledajući edukacijski video te prezentacije, a na kraju je provedena likovna radionica oslikavanja kaputića za pse u Skloništu ili izrade razglednica za Sklonište, čime djeca dobivaju osjećaj vlastitoga doprinosa udomljavanju napuštenih pasa. Uz navedene radionice, kao dio ljetnih ciklusa radionica za školarce, održana je i pripovjedaonica priča o životinjama i radionica šivanja životinja od filca.

Četverodnevni ciklus radionica "Ljetni eko-kamp" bavio se isključivo temom izložbe "O životinjama i ljudima" i ekologijom. Tijekom ovoga programa djeca su učila o važnosti

recikliranja i brige za okoliš i životinje, a u radionicama se koristila ambalaža za izradu kućica za ptice, kutijica i maštovitih igračaka. U sklopu višednevnih ciklusa radionica za školarce, održano je ukupno 9 radionica uz izložbu "O životinjama i ljudima".

Za odrasle posjetitelje osmišljen je program koji uključuje stručna vodstva, predavanja, projekciju, okrugli stol i performans. Uz temu izložbe organizirano je ukupno 11 predavanja. Prvo predavanje pod nazivom "Je li Mali Princ zaista upoznao Lisicu?" održao je književnik Pero Kvesić. Vedran Romac, socijalni radnik i aktivist za prava životinja održao je dva predavanja "Bajka o sretnoj kravici i veselom teletu" o marketingu i zabludama koji prate industriju mliječnih proizvoda te "Nevidljive životinje, nevidljivi ljudi" prikazujući civilizacijski odnos prema životinjama kao patološki proces s iznimno teškim posljedicama na kolektivnoj razini. Prof. dr. sc. Predrag Zarevski održao je predavanje "Psihološke koristi od kućnih ljubimaca" u kojem je prikazana kratka povijest suživota ljudi i kućnih ljubimaca te prikaz najbolje dokumentiranih psiholoških koristi koje nam pružaju kućni ljubimci. Sljedeće predavanje održao je ugledni kinolog Boris Špoljarić, dipl. ing. na temu "Hrvatske pasmine pasa kroz povijest" prikazavši pasmine pasa kao posljedicu civilizacijskih tekovina ljudskoga društva. Svjetski dan Alzheimerove bolesti obilježen je predavanjem "Psi – čuvari uspomena" u kojem su predstavljeni terapijski psi te prikazano kako druženje s psima djeluje na bolesnike te više detalja o Alzheimerovoj bolesti. Predavanje su održale Ane Čizmin, voditeljica Cjelodnevnoga boravka za oboljele od Alzheimerove bolesti doma Sveti Josip te volonterka iz udruge "Plava šapa" Snježana Belančić i volonterka iz udruge "Merida" Koraljka Kocijančić. Predavanje "Kako uvesti održivost u svakodnevne prehrambene prakse" održala je dr. sc. Olga Orlić ponudivši odgovore na pitanje što svatko od nas može učiniti u segmentu prehrane kako bi unio dašak održivosti u suvremene konzumerističke prehrambene prakse koje podržavaju neodrživost. Povodom Svjetskoga dana zaštite životinja, 4. listopada 2017. godine, organizirana su dva predavanja – predavljanje "Upoznajte Novu arku" koje su održali Željka Biščan i Miroslav Krušlin, osnivači Edukacijskoga centra Nova arka, te predavanje Rujane Jeger, mag. arheol. na temu "Psi u medicini i terapiji kroz povijest". U ovom, iznimno posjećenom predavanju, Rujana Jeger govorila je o upotrebi pasa u medicini u povijesna vremena, dok je direktor Centra za rehabilitaciju Silver, dr. Marijan Sesar kratko predstavio rad ove institucije za školovanje terapijskih pasa i pasa vodiča slijepih. Pretposljednje predavanje uz izložbu bilo je predavanje izvanrednoga profesora dr. sc. Hrvoja Jurića "Ne-ljudske životinje u bioetičkoj perspektivi" u kojem je polazeći od definicije bioetike kao "područja susreta i dijaloga različitih znanosti i ne-znanstvenih pristupa koji se okupljaju radi artikuliranja, razmatranja i rješavanja etičkih pitanja vezanih uz život u cjelini, u svim njegovim oblicima, stupnjevima, fazama i pojavnostima", izradio bioetički okvir za raspravu o moralnom statusu životinja i njihovim pravima. Ciklus predavanja završen je izlaganjem na temu "Vizualne životinje – likovna i izvedbena animalistika i/ili kako gledati životinju" dr.sc. Suzane Marjanić, znanstvene savjetnice u Institutu za etnologiju i folkloristiku i Dajane Vlajsavljević, muzejske savjetnice u Modernoj galeriji. Suzana Marjanić je iznijela teorijske postavke knjige "Postmoderna životinja" (The Postmodern Animal 2000) teoretičara vizualne kulture, preciznije rečeno animalističke vizualne kulture Stevea Bakera. Dajana

Vlaisavljević prikazala je izložbu "Sve naše životinje – animalističke teme u hrvatskoj likovnoj modernoj umjetnosti" (Moderna galerija, Zagreb, 9. ožujka – 9. svibnja 2017.).

U okviru programa za odrasle korisnike održana je i projekcija dokumentarnoga filma "Ona koja priča sa životinjama" nagrađivane redateljice Dane Budisavljević te okrugli stol povodom izdavanja hrvatskoga prijevoda knjige "Teologija životinja" Andrewa Linzeyea, istaknutoga teologa koji se bavi teologijom životinja i pitanjima njihova statusa u odnosu na ostala bića. O knjizi i problematici teologije životinja govorili su Rubina Abramović, Željka Biščan, Jadranka Brnčić, Stjepan Kušar, Suzana Marjanić i Robert Međugorac.

Povodom zatvaranja izložbe izvedeni su peformansi "O premještanju ljudi i ostalih životinja" autorice i izvođačice Irena Bočkai i "Skholé" autora i izvođača Roka Nakića.

Silvia Vrsalović